

Гусак В.В., Господарьов Д.В., Луцк В.І.

**СТАТИСТИЧНА ОБРОБКА ДАНИХ
МАЛИХ ВИБІРОК У БІОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ
І ПРАКТИКА**

Навчальний посібник

Івано-Франківськ

2020

УДК 519.25(075.8)

Гусак В.В., Господарьов Д.В., Лушак В.В.

Статистична обробка даних малих вибірок у біології: Теорія і практика. – Івано-Франківськ: ПП Голіней, 2020. – 179 с. (рис. 11, табл. 27, бібліогр. список 84 найменування)

Рецензенти:

Сіренко Геннадій Олександрович – академік Академії технологічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор технічних наук, професор кафедри хімії ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Осипчук Михайло Михайлович – доцент, доктор фізико-математичних наук, професор кафедри математичного та функціонального аналізу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

У навчальному посібнику описані та пояснені основні методи статистичного аналізу даних, зокрема тих, які отримуються у дослідженнях в галузях фізіології та біохімії. Найбільше уваги приділено методам параметричної і непараметричної статистики, дисперсійного, кореляційного та регресійного аналізів. Подані критерії оцінки вірогідності різниці між середніми, в тому числі і для множинних порівнянь. Проаналізовані основні комп'ютерні програми, які часто використовуються для обробки даних. Теоретичний матеріал супроводжується великою кількістю професійно спрямованих прикладів і задач для самостійної роботи.

Навчальний посібник адресується студентам, аспірантам, науковим працівникам, викладачам, які ведуть дослідження в різних галузях біології.

Затверджено на засіданні кафедри біохімії та біотехнології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол №2 від 23 вересня 2020 року)

Схвалено до друку Вченою радою Факультету природничих наук ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол №3 від 19 листопада 2020 року)

Відповідальний редактор В.В. Гусак, кандидат біологічних наук, доц.

©ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020

ЗМІСТ

	С.
ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ.....	6
ВСТУП.....	15
РОЗДІЛ 1. СУКУПНІСТЬ, ВИБІРКА І ТИПИ ДАНИХ	18
1.1. Генеральні та вибіркові сукупності.....	18
1.2. Уявлення про малу вибірку	21
1.3. Типи даних	22
1.4. Структура даних	24
1.5. Заокруглення даних	24
РОЗДІЛ 2. ПОКАЗНИКИ ВАРІАЦІЇ	28
2.1. Середні величини та медіана	28
2.2. Стандартне відхилення, дисперсія та коефіцієнт варіації.....	37
2.3. Варіація і розподіл	39
РОЗДІЛ 3. ПОХИБКИ ОЦІНЮВАННЯ ПАРАМЕТРІВ	
ВИБІРКИ.....	44
3.1. Помилка середньої арифметичної величини.....	44
3.2. Довірчий інтервал	46
3.3. Неузгодженості у записах при використанні стандартної похибки середнього.....	50
РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ДАНИХ, ЩО ВИПАДАЮТЬ В ХОДІ	
ДОСЛІДЖЕНЬ (ПРОМАХИ І СИСТЕМАТИЧНІ ПОХИБКИ).....	52
4.1. Критерій Шовене.....	52
4.2. Q-критерій Діксона.....	54
4.3. Критерій Романовського.....	56
4.4. Критерій Ірвіна.....	57
4.5. Критерій Аббе.....	59
РОЗДІЛ 5. ПЕРЕВІРКА ВИБІРКИ НА НОРМАЛЬНІСТЬ	
РОЗПОДІЛУ ДАНИХ	62

Навчальне видання

**Гусак Віктор Васильович
Господарьов Дмитро Валерійович
Луцкaк Володимир Іванович**

**СТАТИСТИЧНА ОБРОБКА ДАНИХ МАЛИХ ВИБІРОК У БІОЛОГІЇ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Редактор В.В. Гусак

Підписано до друку 14.12.2020.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура "Times New Roman". Ум. друк арк. 10,85
Наклад 300 пр. Зам. № 98 від 14.12.2020.

Виготовлювач підприємець Голіней О. М.
76000, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 128,
тел.: (0342) 580 432, +38 066 481 66 01,
+38 050 540 30 64
e-mail: gsm1502@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
Серія В01 № 585433 від 19.07.2002 р.